

Häckning av dammsnäppa i Svartsjö

Glenn Cornland & Jan Sondell

År 2005 inträffade en ornitologisk sensation i kommunen, då ett par dammsnäppor beslöt sig för att häcka i det nyanlagda Svartsjö Dämme. Alldeles särskilt roligt var att häckningen gick så bra att tre ungar blev flygga – det är andra gången i Sverige något sådant har hänt. Hela häckningsförloppet från ungarnas kläckning tills de blivit flygga kunde dessutom studeras på nära håll från utsiktsskullen vid Dämet.

Dammsnäppan har successivt blivit allt oftare noterad i landet under de senaste decennierna (se årliga rapporter i Vår Fågelvärld med Fågelåret). En expansion mot NV pågår tydligen från det egentliga utbredningsområdet i centrala och södra Ryssland. Hittills har dock antalet häckfynd i Sverige varit få.

En dammsnäppa uppträcktes den 1 maj 2005 i Svartsjö Dämme intill Svartsjöviken. Från och med den 4 maj var två fåglar på plats. En fågel sågs då spelflyga. Parning skedde dagen därpå och påföljande dagar. Boet placerades i en klövervall som gränsar till det invallade områdets västra sida där också några par tofsvipa och eventuellt även rödbena häckade. I klövervallen fanns vissa mindre partier som var sankare och där vegetationen inte hunnit växa så högt. Under ruvningsperioden flög båda fåglarna mellan åkern och dämme i samband med bevakning och avbyte i ruvningen. De bråkade också med tofsvipa och rödbena, särskilt då ungarna förmodades ha kläckts. Den 25 maj var sista gången två adulta fåglar med säkerhet sågs samtidigt.

Den 5 juni hade den kvarvarande fågeln ändrat beteende och börjat varna intensivt då fågelskådare och andra presumtiva hot närmade

sig häckningsreviret. Troligen hade äggen kläckt och ungarna börjat födosöka en bit från boet. Omkring 12 juni hade snäppans bevakningsområde ändrats till den norra delen av dämme, möjligen utlöstes flyttningen av att klövervallen slättrades. Den 22 juni konstaterades tre ungar. Dessa blev successivt lättare att få syn på allteftersom de växte och blev mer rörliga. I början av juli var de flygga och blev fotograferade (se bilden). Den adulta fågeln, med största sannolikhet hannen, var fortfarande kvar på lokalen (se omslagsbilden som är tagen i juli, ruggningen till vinterdräkt har börjat). Sista gången dammsnäppor sågs var den 24 juli.

Tidigare finns en lyckad häckning konstaterad i Sverige vid Roxen 2000. Ytterligare två häckningsförsök förtjänar omnämnande: i Kvismaren 1992 (Lager & Larsson 1993), och i Hjälstaviken 2001. I tabell 1 sammanställs data för häckningarna och häckningsförsöken 1992–2005.

Häckningen i Kvismaren avbröts troligen när ungarna var små (räv födosökte i den nästan uttorkade maden) och den i Hjälstaviken troligen redan under ruvningsperioden.

De biotoper dammsnäppan uppträtt i enligt ovan är relativt likartade och har åren

Tabell 1. Data från kända häckningar av dammsnäppa i Sverige.

Lokal och år	Första obs.	Sista obs.	Period	Parning	Varnar	Ungar
Kvismaren 1992	14 maj	2 juli	46	Ja	Ja	?
Roxen 2000	15 maj	7 augusti	83	Ja	Ja	3
Hjälstaviken 2001	2 maj	29 maj	27	Ja	Nej	Nej
Svartsjö Dämme 2005	1 maj	24 juli	85	Ja	Ja	3

dessförinnan varit föremål för markbearbetning eller vattenreglering. De vuxna snäpporna uppehöll sig med förkärlek i högre våtmarksvegetation (tuvor av starr, kaveldun, svärdsilja etc.) omväxlande med gyttebankar och decimeterdjupt vatten. I den miljön kan fåglarna näringsöka springande mellan tuvorna och även lätt göra sig osynliga.

Att kunna dokumentera att en vadarhäckning ägt rum är i allmänhet svårt om det säkraste häckningskriteriet ägg eller ungar tillämpas. Vadare råkar också ofta ut för allehanda predatorer. Dessutom kan det på många lokaler vara olämpligt att söka efter boet eller ungarna. Därför bör en påbörjad häckning också kunna dokumenteras utifrån andra kriterier, t ex lång vistelse på lokalen och en intensivt varnade fågel (tabell 1).

Sammanfattningsvis har minst fyra påbörjade häckningar av dammsnäppa konstaterats i Sverige under perioden 1992-2005. Två häckningar lyckades då fåglar stannade på aktuell

lokal i nästan 3 månader och ungar blev flygga. På senaste tiden har det kommit rapporter om olika vadares problem med reproduktionen även i fina vadarbiotoper till följd av bl a för kraftig predation (se t ex Grønstol et al. 2005 och Roos 2004). Det ska mot den bakgrunden bli intressant att följa dammsnäppans fortsatta försök att etablera sig i landet.

Referenser

- Grønstol, G, Blomqvist, D & Wagner, R H. 2005. Hekkedynamikk og produksjon hos vipper på Öland. *Calidris* 2005, s 28-34.
- Lager, R & Larsson, A. 1993. Häckande dammsnäppa på Fiskingemaden – blev Kvismaren först i landet? *Fåglar i Kvismaren* 1992, s 24-27.
- Roos, S. 2004. Nest predation processes and farmland birds. Habitat selection and population dynamics of predators and prey. Doktorsavhandling, SLU, Uppsala.

Foto Lars Friberg

De tre nu flygga ungarna samlade till middagsvila, fågeln till höger är en grönbena.